

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Роль і значення дисципліни “Гроші та кредит” у підготовці фахівців за спеціальністю “Фінанси”, “Економіка підприємства”, “Менеджмент організацій”, “Облік і аудит”, “Економічна кібернетика” полягає в отриманні студентами глибоких знань в галузі кредитування – його видів, форм, ролі в економіці, а також економічної сутності і ролі грошей, навичок самостійного прийняття фінансових рішень з питань кредитування, забезпечення сталості національної грошової одиниці. Вивчення дисципліни поєднує три блоки – теоретичний, практичний та самостійну роботу студентів.

Вивчення дисципліни “Гроші та кредит” базується на фундаментальній підготовці студентів з таких дисциплін: “Фінанси”, „Економічна теорія”, „Історія економічних вчень”, „Макроекономіка”, „Мікроекономіка”.

Знання, отримані студентами в процесі вивчення дисципліни “Гроші та кредит”, можуть бути використані в ході виконання дипломної роботи.

„Гроші та кредит” належить до циклу нормативних дисциплін підготовки спеціаліста.

Метою викладання дисципліни є формування системи базових знань з теорії грошей та кредиту, засвоєння закономірностей функціонування грошового ринку як теоретичної основи державної монетарної політики й розвитку банківської справи. Це необхідно майбутньому спеціалісту для об’єктивної оцінки економічних процесів, що відбуваються у суспільстві.

Предмет вивчення складають грошові та кредитні відносини ринкової економіки, а також відносини, що виникають у державі внаслідок грошового обігу.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: сутність, функцій, концепцій та ролі грошей та кредиту в ринковій економіці; закономірності та специфіка функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики; практичні засади

функціонування грошової системи, основ побудов банківської системи та операційної діяльності банків; закономірності розвитку та функціонування валютного ринку.

Вивчення дисципліни „Гроші та кредит” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ:

- сутності і походження грошей;
- функцій грошей;
- причин виникнення і економічних наслідків інфляції;
- структури грошового обігу країни;
- видів, форм, функцій і ролі кредиту в економіці країни;
- побудови кредитної і банківської системи країни;
- ролі міжнародних валютно-фінансових відносин.

УМІННЯ:

- проводити розрахунки темпу інфляції, індексу купівельної спроможності грошей;
- розраховувати початкову та нарощувану суму при використанні простих та складних відсотків;
- здійснювати облік векселів;
- здійснювати операції дисконтування.

На вивчення курсу за фахом “Фінанси” відведено :

- для **денної** форми навчання (**термін навчання 4 роки**) - 189 годин, з них – 64 годин лекцій та 32 годин практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в шостому навчальному семестрі;

- для **заочної** форми навчання (**термін навчання 4.5 роки**)- 189 годин, з них – 12 годин лекцій та 12 години практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в шостому навчальному семестрі;

- для **заочної** форми навчання (**термін навчання 3 роки**)- 189 години, з них – 16 годин лекцій та 12 годин практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в сьомому та восьмому навчальному семестрі;

- для **післявузівського** навчання – 189 годин, з них - 6 годин лекцій та 8 годин практичних занять. Курс “Гроші та кредит” вивчається в другому навчальному семестрі.

На вивчення курсу за **фахом “Економіка підприємства”, “Менеджмент організацій”**:

- для **післявузівського** навчання – 81 годин, з них - 4 години лекцій та 6 годин практичних занять. Курс “Гроші та кредит” вивчається в другому навчальному семестрі.

На вивчення курсу за **фахом “Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій” , “Економічна кібернетика”** відведено:

- для **денної** форми навчання (**термін навчання 4 роки**) - 81 годин, з них – 32 години лекцій та 16 годин практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в шостому навчальному семестрі.;

- для **заочної** форми навчання (**термін навчання 4.5 роки**)- - 81 годин, з них – 12 годин лекцій та 8 години практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в шостому навчальному семестрі.

На вивчення курсу за **фахом “Економіка підприємства”** відведено для **заочної** форми навчання (**термін навчання 3 роки**) - 81 годин, з них – 8 годин лекцій та 2 години практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в сьомому навчальному семестрі.

На вивчення курсу за **фахом “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій”** відведено для **заочної** форми навчання (**термін навчання 3 роки**)- - 81 годин, з них – 8 годин лекцій та 8 години практичних занять. Курс „Гроші та кредит” вивчається в восьмому навчальному семестрі.

II. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Розподіл навчальних годин за семестрами і видами навчальних занять здійснюється відповідно до робочих навчальних планів за такою формою:

Таблиця 1 – Розподіл навчальних годин за семестрами і видами навчальних занять

Спеціальність	Форма навчання	Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять								Семестр. атестація
				Лекції	Практ.	Семін.	Лабор. роб.	Комп'ют. практ.	Контр. роботи	СРС		
										Всього	Втому числі, на виконання ІСЗ (вик. контр. работ)	
«Фінанси»	денна	6	189	64	32	-	-	-	-	93	15	іс
	заочна (4,5 роки)	6	189	12	12	-	-	-	-	165	30	іс
	заочна (3 роки)	7,8	189	16	12	-	-	-	-	161	30	за іс
	післявузівська	2	189	6	8	-	-	-	-	175	30	за
“Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій”, “Економічна кібернетика”	денна (4 роки)	6	81	32	16	-	-	-	-	30	10	іс
“Економіка підприємства”	денна (2,5 роки)	8	81	32	16	-	-	-	-	33	10	за
	післявузівська	2	81	4	6	-	-	-	-	71	20	за
“Менеджмент організацій”	післявузівська	2	81	4	6	-	-	-	-	71	20	за
“Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій”	заочна (4,5 роки)	6	81	12	8	-	-	-	-	61	20	іс
“Економіка підприємства”	заочна (3 роки)	7	81	8	2	-	-	-	-	71	20	за
“Облік і аудит”, “Менеджмент організацій”	заочна (3 роки)	8	81	8	8	-	-	-	-	65	20	за

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Зміст навчальної програми курсу „Гроші та кредит” відповідає Галузевому стандарту вищої освіти „Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – „Економіка і підприємництво”. / Колектив авт. під загол. керівника А.Ф. Павленка. – К.: КНЕУ, 2002.

Структура навчальної дисципліни віддзеркалюється у змісті навчального матеріалу програми за наступним тематичним планом.

Тема 1 Сутність і функції грошей

1 Походження і сутність грошей.

Походження і необхідність грошей. Розвиток форм вартості від простої до грошової. Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент. Вартість грошей. Об’єктивний характер необхідності грошей у товарному господарстві.

2 Функції грошей.

Функції грошей. Поняття функцій грошей, їх східність та відмінність. Гроші як міра вартості. Гроші як засіб обігу. Гроші як засіб платежу. Гроші як засіб нагромадження вартості. Сучасна ліквідність грошей. Світові гроші, суть та сфера їх використання.

3 Форми грошей та їх еволюція.

Повноцінні та неповноцінні гроші. Товарні гроші. Металеві гроші. Кредитні гроші. Банківські гроші. Квazігроші.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність і концепції походження грошей;

функції грошей;

форми грошей.

▪ **студент повинен вміти:**

визначати функції та форми грошей.

Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса

1 Сутність та економічна основа грошового обігу.

Сутність та економічна основа грошового обігу. Модель грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.

2 Грошова маса і швидкість грошей.

Грошова маса і швидкість грошей. Поняття грошової маси. Показники обсягу і структури (грошові агрегати або компоненти) грошової маси. Поняття швидкості обігу грошей і показники їх вимірювання.

В результаті вивчення теми:

▪ студент повинен знати:

сутність економічні основи грошового обігу;
показники обсягу і структури грошової маси;
показники вимірювання швидкості обігу грошей.

▪ студент повинен вміти:

проводити аналіз обсягу і структури грошової маси;
проводити аналіз швидкості обігу грошей.

Тема 3 Грошовий ринок

1 Сутність та особливості функціонування грошового ринку.

Поняття грошового ринку. Інституційна модель грошового ринку. Структура грошового ринку.

2 Попит на гроші та пропозиція грошей.

Поняття попиту на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Цілі та мотиви попиту на гроші. Чинники впливу на попит на гроші. Поняття пропозиції грошей. Формування пропозиції грошей і його чинники.

В результаті вивчення теми:

▪ студент повинен знати:

сутність та особливості функціонування грошового ринку;

сутність поняття попит на гроші, його чинники;

сутність пропозиції грошей, його формування і чинники.

▪ **студент повинен вміти:**

проводити аналіз попиту на гроші;

проводити аналіз пропозиції грошей.

Тема 4 Грошові системи

1 Поняття грошової системи.

Поняття грошової системи. Грошова система як складова частина системи функціонування та регулювання економіки України. Вимоги, що пред'являються до грошової системи. Елементи грошової системи та їх характеристики.

2 Основні типи грошових систем та їх еволюція.

Основні типи грошових систем та їх еволюція. Система обігу металевих, кредитних та паперових грошей. Проблеми становлення та розвитку грошової системи України. Методи державного регулювання грошового обігу. Пряме директивне регулювання грошового обігу в умовах адміністративно-командної економіки. Методи непрямого регулювання грошового обігу в ринковій економіці.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність та поняття грошової системи її елементи;

основні типи грошових систем;

методи державного регулювання грошового обігу.

▪ **студент повинен вміти:**

застосовувати методи регулювання грошового обігу.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

1 Інфляція: суть, причини та закономірності розвитку.

Інфляція: суть, причини та закономірності розвитку, види інфляції. Вимірювання інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції.

2 Грошові реформи.

Грошові реформи як шлях до оздоровлення і впорядкування грошового обігу. Сутність та види грошових реформ. Грошова реформа в Україні, особливості проведення.

В результаті вивчення теми:

- **студент повинен знати:**

сутність та причини інфляції;
соціально-економічні наслідки інфляції;
сутність та види грошових реформ.

- **студент повинен вміти:**

вимірювати інфляцію;
проводити аналіз наслідків грошових реформ.

Тема 6 Валютний ринок і валютні системи

1 Сутність валюти

Сутність валюти та валютних відносин. Класифікація валюти.
Конвертованість валюти.

2 Валютний ринок: поняття, об'єкти і суб'єкти, структура.

Функції та операції валютного ринку. Чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Котирування валют. Валютні ризики і методи валютного страхування. Сутність валютного курсу, економічні основи та фактори, що впливають на нього. Методи регулювання валютних курсів. Режим валютного курсу в Україні.

3 Валютні системи.

Валютні системи: види, елементи. Валютна політика і валютне регулювання. Особливості формування валютної системи України. Платіжний баланс та золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання. Світова та міжнародна валютні системи.

В результаті вивчення теми:

- **студент повинен знати:**

сутність та особливості функціонування валюти та валютного ринку;
сутність валютного курсу та методи його регулювання;
сутність валютної системи;
сутність валютної політики та валютного регулювання.

- **студент повинен вміти:**

- застосовувати методи регулювання валютних курсів;
 - мінімізувати валютні ризики.

Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1 Кількісна теорія грошей.

Кількісна теорія грошей: загальні методологічні основи та її напрями. Класична та неklasична теорії грошей: сутність, представники. Особливості кейнсіанського напрямку у кількісній теорії грошей.

2 Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії грошей.

Методологічні основи, положення та представники сучасного монетаризму. Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світі монетаристської теорії.

В результаті вивчення теми:

- **студент повинен знати:**

- сутність та особливості кількісної теорії грошей;
 - сутність та поняття сучасного монетаризму;
 - особливості грошово-кредитної політики України в сучасних умовах.

- **студент повинен вміти:**

- проводити аналіз особливостей грошово-кредитної політики.

Тема 8 Кредит у ринковій економіці

1 Необхідність і сутність кредиту.

Необхідність кредиту. Загальні передумови та економічні чинники формування кредитних відносин. Сутність та структура кредиту. Теоретичні концепції кредиту. Принципи кредитування.

2 Види, функції та роль кредиту.

Форми, види та функції кредиту. Характеристика основних видів кредиту.

3 Позичковий процент.

Позичковий процент. Суть позичкового процента та його функції. Норма позичкового процента та чинники, що впливають на неї. Державне регулювання позичкового процента.

4 Роль кредиту в розвитку економіки.

Роль кредиту у розвитку економіки. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність та необхідність кредиту, його функції;
сутність позичкового проценту та його функції;
роль кредиту у розвитку економіки.

▪ **студент повинен вміти:**

визначати норму позичкового проценту;
рішати практичні задачі за темою.

Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку

1 Сутність та призначення грошового посередництва.

Економічні відмінності між банківськими й небанківськими фінансовими посередниками. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.

2 Банківська система: сутність, принципи побудови та функції.

Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Особливості побудови банківської системи в Україні.

3 Небанківські фінансово-кредитні установи.

Небанківські фінансово-кредитні установи, їх види, операції. Договірні та інвестиційні фінансові посередники. Розвиток небанківських фінансових посередників в Україні.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність та призначення грошового посередництва;

сутність, принципи побудови та функції банківської системи;
небанківські фінансово-кредитні установи, їх види та операції.

▪ **студент повинен вміти:**

застосовувати різні форми фінансового посередництва.

Тема 10 Центральні банки

1 Призначення, статус та основи організації центрального банку.

Центральні (емісійні) банки. Виникнення, призначення, форми організації і функції центральних банків.

2 Основні напрями діяльності центрального банку.

Основні напрями діяльності центрального банку. Методи грошово-кредитної політики центрального банку.

3 Становлення центрального банку в Україні.

4 Створення і діяльність Національного банку України.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність та призначення центральних банків;
основні напрями діяльності центрального банку;
особливості створення та діяльності НБУ.

▪ **студент повинен вміти:**

застосовувати методи грошово-кредитної політики.

Тема 11 Комерційні банки

1 Суть і функції комерційних банків.

Поняття, призначення та класифікація комерційних банків. Походження та розвиток комерційних банків.

2 Операції комерційних банків.

Пасивні операції. Власні ресурси банків. Залучення коштів. Класифікація вкладів. Активні операції. Кредитні операції. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів. Банківські послуги.

3 Стабільність банків та механізм її забезпечення.

Банківський прибуток та його джерела. Ліквідність банків.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

сутність та функції комерційних банків;
основні операції комерційного банку;
механізм забезпечення стабільності банків.

▪ **студент повинен вміти:**

визначати кредитоспроможність позичальників;
проводити аналіз ліквідності банків.

Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Характеристика, цілі, основи організації та основні напрями діяльності міжнародних валютно-кредитних установ.

Міжнародний валютний фонд та його діяльність в Україні.

Світовий банк. Співробітництво МБРР з Україною.

Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути: характеристика та їх діяльність.

Європейський банк реконструкції та розвитку: особливості діяльності, співробітництва з Україною.

Банк міжнародних розрахунків.

В результаті вивчення теми:

▪ **студент повинен знати:**

цілі, основи організації та основні напрями діяльності міжнародних валютно-кредитних установ.

▪ **студент повинен вміти:**

проводити аналіз діяльності міжнародних валютно-кредитних установ в Україні.

ІІІ. ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття № 1 за темами 1,2

Мета – вивчення сутності грошей та грошового обороту.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Походження грошей.
2. Сутність і функції грошей.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Вартість грошей.
5. Роль грошей і розвитку економіки.
6. Сутність та економічні основи грошового обороту.
7. Структура грошового обороту та показники грошової маси. Грошові агрегати.
8. Закон грошового обігу.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- Визначати та проводити аналіз грошової маси;
- Проводити аналіз структури грошового обороту;
- Визначати грошові агрегати;
- Застосовувати закон грошового обігу.

Практичне заняття №2 за темами 3, 4

Мета – вивчення сутності грошового ринку та грошової системи.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Сутність і структура грошового об'їду
2. Попит на гроші та пропозиція грошей.
3. Рівновага на грошовому ринку та процент.
4. Поняття та елементи грошової системи.
5. Види грошових систем та їх еволюція.
6. Державне регулювання грошового обороту.
7. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- розраховувати попит та пропозицію грошей;
- визначати рівновагу на грошовому ринку та процент.

Практичне заняття №3 за темою 5

Мета – вивчення сутності інфляції та грошових реформ.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Сутність, види інфляції.
2. Причини інфляції.
3. Наслідки інфляції.
4. Державне регулювання інфляції.
5. Сутність, види грошових реформ.
6. Грошові реформи в Україні.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

розраховувати показники інфляції;

визначати рівень інфляції;

застосовувати методи регулювання інфляції та грошові реформи.

Практичне заняття №4 за темою 6

Мета – вивчення механізму встановлення валютного курсу

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Сутність валюти, конвертованість валюти.
2. Види операцій на валютному ринку.
3. Валютний курс.
4. Валютна система та валютна політика.
5. Валютне регулювання.
6. Платіжний баланс.
7. Міжнародні ринки грошей та капіталів.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

розраховувати різні види валютних курсів;

застосовувати методи валютного регулювання.

Практичне заняття №5 за темами 7, 8

Мета – вивчення теорій грошей, сутності та функцій кредиту.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Класична кількісна теорія грошей.
2. Неокласична кількісна теорія грошей.
3. Сучасна монетарна теорія грошей.
4. Суть і функції кредиту.
5. Процентні ставки по кредитах, що надають банки.
6. Роль кредиту у розвитку економіці.
7. Норма позичкового процента і фактори, що впливають на неї.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

розраховувати процентні ставки по кредитах;
розраховувати норму позичкового проценту.

Практичне заняття №6 за темою 9

Мета – вивчення призначення та видів фінансового посередництва.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Фінансові посередники: призначення, види.
2. Банки – суб'єкти фінансового посередництва.
3. Функції банків.
4. Банківська система: сутність, принципи побудови.
5. Банківська система в Україні.
6. Небанківські фінансово-кредитні установи

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

Застосовувати різні види фінансового посередництва.

Практичне заняття №7 за темами 10, 11

Мета – вивчення функцій та операції центрального та комерційних банків.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Статус, основи організації центрального банку.
2. Функції центрального банку.
3. Створення та діяльність НБУ.
4. Суть і функції комерційних банків.
5. Пасивні операції комерційних банків.
6. Активні операції комерційних банків.
7. Фондові операції комерційних банків.
8. Банківські послуги.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

Проводити аналіз пасивних операцій комерційних банків;

Проводити аналіз активних операцій комерційних банків;

Визначати кредитоспроможність позичальників.

Практичне заняття №8 за темою 12

Мета – вивчення механізму співробітництва міжнародних валютно-кредитних установ з Україною

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Характеристика міжнародних валютно-кредитних установ.
2. Форми співробітництва з Україною.
3. Основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

Проводити аналіз форм та видів співробітництва міжнародних валютно-кредитних установ з Україною.

IV. ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Гроші та кредит” за фахом **“Фінанси” денної форми навчання** передбачено 93 години, які витрачаються студентами на підготовку рефератів.

Ціль рефератів – більш детальніше розглянути питання, які виносяться на самостійне вивчення. Перелік тем рефератів наведено в Додатку А.

Заслуховування та обговорення рефератів відбувається на практичних заняттях, що поширює знання студентів по окремим теоретичним та практичним заняттям. Крім того, об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

На індивідуальну роботу студентів за фахом **“Фінанси”** по вивченню дисципліни „Гроші та кредит” **заочної форми навчання** передбачено 165 годин. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять, та курсова робота.

На індивідуальну роботу студентів за фахом «Фінанси» по вивченню дисципліни «Гроші та кредит» **після вузівської форми навчання** передбачено 175 годин. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни **„Гроші та кредит” за фахом “Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій” “Економічна кібернетика” денної форми навчання** передбачено 33 години, які витрачаються студентами на підготовку рефератів. Перелік тем рефератів наведено в Додатку А.

На індивідуальну роботу студентів за фахом **“Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій” “Економічна кібернетика”** по вивченню дисципліни „Гроші та кредит” **заочної форми навчання** передбачено 61 година. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

На індивідуальну роботу студентів за фахом **“Економіка підприємства”, “Менеджмент організацій”** по вивченню дисципліни „Гроші та кредит” **післявузівської форми навчання** передбачено 71 година. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

V. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Для контролю за засвоєнням матеріалу по навчальній дисципліні “Гроші та кредит” **денної форми навчання** використовуються такі форми поточного контролю:

- підготування доповідей або рефератів по окремих розділах курсу, тематика яких визначається викладачем;
- виконання аудиторних контрольних робіт;
- рішення типових ситуацій та задач по основних темах курсу на практичних заняттях;
- поточний контроль за засвоєнням матеріалу в ході проведення практичних занять із студентами;

Навчальний процес по дисципліні завершується іспитом, на якому студенти показують отриманий рівень знань.

На протязі семестру заплановано проведення трьох обов'язкових контрольних точок и трьох додаткових контрольних точок. **Мета** проведення контрольних робіт – закріплення і оцінювання отриманих студентами теоретичних знань та вмінь розв'язання задач з дисципліни.

Завдання на кожну контрольну роботу знаходяться в додатку А навчально-методичного комплексу дисципліни.

Навчальним планом дисципліни для **заочної та післявузівської форми навчання** передбачена одна контрольна робота.

Контрольна робота охоплює теми лекційного матеріалу, а також матеріал, що виноситься на самостійне вивчення студентам. До контрольної роботи входять виконання наступних видів роботи:

- вивчення та опрацювання теоретичних питань по курсу;
- визначення категорій;
- відповіді на тестові завдання;
- рішення практичних задач.

Основна **мета** виконання контрольних робіт – закріплення теоретичних знань та практичних навиків.

VI МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика вивчення дисципліни „Гроші та кредит” для **денної форми навчання за фахом “Фінанси”, «Облік і аудит» і «Економіка підприємства»**, **“Економічна кібернетика”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольних робіт, самостійних робіт, тестових завдань, вирішенні комплексних ситуаційних задач.

За фахом “Фінанси” більше уваги приділяється розгляду сутності та функціям грошей, механізму функціонування грошового ринку та грошових систем, механізму і методів кредитування підприємства, організації грошових розрахунків, механізму організації та проведення грошово-кредитної та валютної політики, засвоєнню закономірностей функціонування грошового ринку й розвитку банківської справи.

За фахом «Облік і аудит», «Економіка підприємства», “Економічна кібернетика” більше уваги приділяється вивченню механізму формування попиту та пропозиції грошей, організації кредитування, механізму організації та проведення грошово-кредитної та валютної політики.

На лекціях викладається основна частина теоретичного матеріалу, доповненого прикладами. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, повинні бути опановані на практичних заняттях в ході заслуховування докладів та рефератів.

Методика вивчення дисципліни для **заочної та післявузівської форми навчання за фахом “Фінанси”, «Облік і аудит» і «Економіка**

підприємства» базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольної роботи.

На лекціях викладається основні теми теоретичного матеріалу. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, виносяться на самостійне вивчення дисципліни.

Як і **на денній** форми навчання **за фахом “Фінанси”** так і **на заочній** більше уваги приділяється розгляду механізму і методам кредитування підприємства, організації грошово-кредитної та валютної політики, засвоєнню закономірностей функціонування грошового ринку й розвитку банківський справи. **За фахом «Облік і аудит» і «Економіка підприємства»** увага приділяється вивченню механізму організації грошово-кредитної та валютної політики, засвоєнню закономірностей функціонування грошового ринку й розвитку банківський справи.

Таблиця 2 – Розподіл навчального часу за темами за фахом

“Фінанси” денної форми навчання (термін – 4 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Необхідність і сутність грошей	10	4	2	-	-	-	1	3	
Тема 2 Форми грошей та їх еволюція	11	4	2	-	-	-	1	3	1
Тема 3 Грошовий обіг	11	4	2	-	-	-	1	3	1
Тема 4 Попит та пропозиція грошей	11	4	2	-	-	-	1	3	1
Контрольна робота №1	5	-	2	-	-	-	-	3	
Тема 5 Грошові системи та їх еволюція	11	4	2	-	-	-	1	3	1
Тема 6 Інфляція, форми та методи антиінфляційної політики. Грошові реформи	17	6	2	-	-	-	2	6	1
Тема 7 Необхідність та сутність кредиту	29	10	6	-	-	-	2	10	1
Контрольна робота №2	5	-	2	-	-	-		3	
Тема 8 Грошовий ринок та ринок цінних паперів	15	8	2	-	-	-	1	3	1
Тема 9 Кредитна система	14	8	2	-	-	-	1	3	
Тема 10 Операції комерційних банків	12	6	2	-	-	-	1	3	
Тема 11 Міжнародні, валютні, кредитно-розрахункові відносини	12	6	2	-	-	-	1	3	
Контрольна робота № 3	5	-	2	-	-	-		-	
Підготовка до екзамену	21	-	-	-	-	-		21	
Усього	189	64	32	-	-	-		93	

Таблиця 3 – Розподіл навчального часу за темами за фахом

“Економіка підприємства”, “Облік і аудит”, “Менеджмент організацій”
 “Економічна кібернетика” денної форми навчання (термін - 4 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Необхідність і сутність грошей	3	2	-	-	-	-	-	1	
Тема 2 Форми грошей та їх еволюція	6	4	1	-	-	-	-	1	-
Тема 3 Грошовий обіг	5	4	-	-	-	-	-	1	-
Тема 4 Попит та пропозиція грошей	4	2	1	-	-	-	-	1	-
Контрольна робота № 1	2	-	1	-	-	-	-	1	-
Тема 5 Грошові системи та їх еволюція	3	2	-	-	-	-	-	1	-
Тема 6 Інфляція, форми та методи антиінфляційної політики. Грошові реформи	7	4	1	-	-	-	-	1	1
Тема 7 Необхідність та сутність кредиту	4	2	1	-	-	-	1	1	-
Контрольна робота № 2	2	-	1	-	-	-	-	1	-
Тема 8 Грошовий ринок та ринок цінних паперів	4	2	1	-	-	-	-	1	-
Тема 9 Кредитна система	6	4	1	-	-	-	-	1	
Тема 10 Операції комерційних банків	7	4	1	-	-	-	1	1	
Тема 11 Міжнародні, валютні, кредитно-розрахункові відносини	3	2	-	-	-	-	-	1	
Контрольна робота № 3	2	-	1	-	-	-	-	1	-

Підготовка до іспиту	15	-	-	-	-	-	15		
Всього	81	32	10	-	-	-	33		
Підготовка до екзамену	12						12		
Усього	81	32	16				33		

Таблиця 4 Розподіл навчального часу за темами за фахом “Фінанси”
заочної форми навчання (термін - 4,5 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	11	1	1				3	2	4
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	13	1	1				3	2	6
Тема 3 Грошовий ринок	13	1	1				3	2	6
Тема 4 Грошові системи	14	1	1				6	2	4
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	16	2	1				3	2	8
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	13	2	1				2	2	6
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	7	-	-				3	2	4
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	19	2	2				3	4	8
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	10	-	-				2	4	4
Тема 10 Центральні банки	13	1	2				1	2	8
Тема 11 Комерційні банки	16	1	2				3	2	8
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	11	-	-				2	4	5
Підготовка до іспиту	30						30		
Усього	189	12	12				165		

Таблиця 5– Розподіл навчального часу за темами за фахом “Фінанси”
заочної форми навчання (термін - 3 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	11	1	1				3		6
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	13	1	1				3		8
Тема 3 Грошовий ринок	12	2	1				3		6
Тема 4 Грошові системи	14	2	1				3		8
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	17	2	2				3	2	8
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	13	2	-				3		8
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	8								8
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	23	2	4				3	4	10
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	9						3		6
Тема 10 Центральні банки	14	2	-					4	8
Тема 11 Комерційні банки	17	2	2				3		10
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	8	-							8
Підготовка до іспиту	30						30		
Усього	189	16	12				161		

Таблиця 6– Розподіл навчального часу за темами за фахом “Фінанси”
(після вузівське навчання)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	5	1	-				5	3	4
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	6	1	1				5	3	4
Тема 3 Грошовий ринок	6	-	-				5	3	6
Тема 4 Грошові системи	4	-	-				5	5	4
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	13	1	2				5	2	8
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	6	-	-				5	5	6
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	4	-	-				5	5	4
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	13	1	2				5	2	8
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	6	-	-				5	3	6
Тема 10 Центральні банки	8	1	1				5	5	6
Тема 11 Комерційні банки	13	1	2				5	2	8
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	4	-					5	2	4
Підготовка до заліку	20						20		
Усього	189	6	8				175		

Таблиця 7– Розподіл навчального часу за темами за фахом “Облік та аудит”, “Менеджмент організацій”, “Економіка підприємства” заочної форми навчання (термін - 4,5 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	3	-	1				1	1	-
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	1	-	-				1	-	-
Тема 3 Грошовий ринок	5	-	1				2	1	1
Тема 4 Грошові системи	6	2	1				2	1	-
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	7	2	1				2	1	1
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	8	4	1				2	1	-
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм									
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	13	4	1				4	2	2
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	5	-	1				2	1	1
Тема 10 Центральні банки									
Тема 11 Комерційні банки	4	-	1				2	1	-
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	-	-				2	-	-
Підготовка до іспиту	27						27		
Усього	81	12	8				61		

Таблиця 8– Розподіл навчального часу за темами за фахом “Облік та аудит”, “Менеджмент організацій” заочної форми навчання (термін - 3 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	1	-	-				1	-	-
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	6	2	1				2	1	-
Тема 3 Грошовий ринок	5	-	1				2	1	1
Тема 4 Грошові системи	3	-	1				1	1	-
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	9	2	1				4	1	1
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	6	2	1				2	1	-
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	2								2
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	9	2	1				2	2	2
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	2								2
Тема 10 Центральні банки	5	-	1				2	1	1
Тема 11 Комерційні банки	4	-	1				2	1	-
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	-	-				2	-	-
Підготовка до заліку	27						27		
Усього	81	8	8				65		

Таблиця 9– Розподіл навчального часу за темами за фахом „Економіка підприємництва”, “Менеджмент організацій”(після вузівське навчання)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. Робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	2	0,5	-				0,5		1
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	6	0,5	1					0,5	4
Тема 3 Грошовий ринок	4	0,5	-				0,5	-	3
Тема 4 Грошові системи	4	0,5	-				0,5	-	3
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	8	0,5	1				0,5	2	4
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	6	-	-				-	-	6
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	3	-	-				-	-	3
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	8	0,5	2				0,5	4	1
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	4	-	-				-	-	4
Тема 10 Центральні банки	4	0,5	-				0,5	-	3
Тема 11 Комерційні банки	8	0,5	2				0,5	4	1
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	4	-	-				-	-	4
Підготовка до заліку	20							20	
Усього	81	4	6					71	

Таблиця 10 Розподіл навчального часу за темами за фахом
 “Економіка підприємства” заочної форми навчання (термін - 3 роки)

Найменування розділів, тем	Розподіл за семестрами та видами занять								
	Всього	Лекції	Практичні	Семінарські	Лаб. Робота	Комп'ютерний практикум	СРС		
							Підготовка до лекцій	Підготовка до практик	Виконання індивід. завд.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 1 Сутність і функції грошей	1	-	-				1	-	-
Тема 2 Грошовий обіг і грошова маса	5,25	2	0,25				2	1	-
Тема 3 Грошовий ринок	8,25	2	0,25				4	1	1
Тема 4 Грошові системи	5,25	2	0,25				2	1	-
Тема 5 Інфляція і грошові реформи	6,25	2	0,25				-	2	2
Тема 6 Валютний ринок і валютні системи	3,25	-	0,25				1	2	-
Тема 7 Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	1,25	-	0,25						1
Тема 8 Кредит у ринковій економіці	6,25	-	0,25				4	1	1
Тема 9 Фінансові посередники грошового ринку	4								4
Тема 10 Центральні банки	4							2	2
Тема 11 Комерційні банки	5,25	-	0,25				4	1	-
Тема 12 Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	2	-	-				-	-	2
Підготовка до заліку	27							27	
Усього	81	8	2					71	

VII НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література:

- 1 Гроші, банки та кредит: Навч. посібник / За ред. Б.Л.Луціва. - Тернопіль: Карт-Бланш, 2000.- 225с.
- 2 Гроші та кредит: Підручник/ За заг.ред М.І.Савлука.- К.: КНЕУ, 2001.- 598с.
- 3 Гальчинський А. Теорія грошей. – К: 1998.- 308с.
- 4 Остапишин Т.П. Основи банківської справи: Курс лекцій.- К.: МАУП, 1999.- 218с.
- 5 Банківські операції/ За ред. Мороза А.М. - К.: 2000.- 330с.
- 6 Козюк В.В. ЦБ і грошова-кредитна політика.- Тернопіль, 1999.- 312с.
- 7 Челноков В.А. Банки и банковские операции.: Учеб. для вузов. - М.: Высш.шк., 1998.- 426с.
- 8 Общая теория денег и кредита: Учеб. для вузов/ Под ред. Е.Ф.Жукова. - М.: "Банки и биржи", 2000.- 304с.
- 9 Лаврушин О.Н Деньги, кредит, банки: Учебник. -М. : Финансы и статистика, 1998.-436с.
- 10 Иванов В.М. Деньги и кредит: Курс лекций. - К.: МАУП, 1999.- 232с.
- 11 Конспект лекцій по дисципліне «Деньги и кредит» для студентов экономических специальностей вуза всех форм обучения \ Составители: Т.В.Кузнецова, О.А.Киселева – Краматорск: ДГМА. 2003. – 84с.
- 12 Конспект лекцій по курсу Финансы часть II «Деньги и кредит» для студентов экономических специальностей вуза всех форм обучения / составители: Т. В. Кузнецова. – Краматорск: ДГМА, 1999. – 46 с.
- 13 Методические указания к выполнению контрольной работы по курсу “Деньги и кредит” (для студентов специальностей 7,0150107, 7.0150104, 7.0150106 заочной форм обучения) / Клец Л.Е., Корытько Т. Ю., О. А. Киселева. – Краматорск: ДГМА, 2003 – 60 с.

12 Долан Э.Дж., Кэмпбелл К.Л., Кэмпбелл Г.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика.- М.; Л., 1991.

13 Гроші та кредит / За ред. Б.С. Івасіва. – К., 1998.

14 Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посібник.- К., 1999.

15 Гроші та кредит: підручник / За ред проф.. Б.С. Івасіва.- Тернопіль: Карт-бланш, 2000.

16 Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання: Навч.посіб. - К.: Т-во "Знання", КОО, 1999.- 598с.

17 Четыркин Е.М. Методы финансовых и коммерческих расчетов. - М.: Дело ЛТД, 1995.- 382с.

18 Спицын И.О, Спицын Я.О. Маркетинг в банке. – Тернополь: 1993.- 608с.

Додаткова література:

1. Закон України „Про Національний банк України” від 20 травня 1999 р.
2. Указ Президента України „Про грошову реформу в Україні” / вісник НБУ.-1996.-№5.
3. Закон України "Про банки і банківську діяльність"// Відомості Верховної Ради України.-1991.-№25.
4. Закон України "Про цінні папери і фондову біржу"//Нові закони України. Вип.1.-К.,1991.

Розробник робочої навчальної програми з дисципліни "Гроші та кредит":

Асистент кафедри "Фінанси"

О.О Кисельова

ДОДАТОК А

Теми рефератів

1. Світові тенденції розвитку засобів платежу
2. Платіжні системи в Україні
3. Стабільність грошової одиниці як ціль монетарної політики
4. Системи електронних грошей
5. Грошова одиниця в Україні в ХХ ст.
6. Становлення і розвиток грошово-кредитної системи України
7. Виникнення і історичний розвиток паперових грошей в Україні
8. Історія грошей
9. Функції і форми прояву грошей
10. Що таке гроші?
11. Аналіз чинників інфляції та її прогнозування в Україні
12. Стабілізація гривні як чинник розвитку економіки
13. Інфляція в ринковій економіці: сутність, причини і взаємозв'язок з макроекономічними показниками
14. Грошові реформи в зарубіжних країнах
15. Грошові реформи України: причини проведення і наслідки
16. Перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні
17. Перспективи розвитку окремих напрямків кредитування в Україні
18. Підвищення ролі небанківських фінансово-кредитних установ
19. Діяльність кредитних союзів
20. Класифікація кредитів
21. Безготівкові розрахунки в Україні
22. Комунальний кредит
23. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку
24. Перспективи розвитку нетрадиційних банківських послуг
25. Особливості маркетингової діяльності банку
26. Операції банків з векселями
27. Особливості формування прибутку банку

ДОДАТОК Б
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Походження і сутність грошей.
2. Функції грошей.
3. Форми грошей та їх еволюція.
4. Сутність та економічна основа грошового обігу.
5. Грошова маса і швидкість грошей.
6. Сутність та особливості функціонування грошового ринку.
7. Попит на гроші та пропозиція грошей.
8. Необхідність і сутність кредиту.
9. Види, функції та роль кредиту.
10. Позичковий процент.
11. Роль кредиту в розвитку економіки.
12. Призначення, статус та основи організації центрального банку.
13. Основні напрями діяльності центрального банку.
14. Становлення центрального банку в Україні.
15. Суть і функції комерційних банків.
16. Операції комерційних банків.
17. Стабільність банків та механізм її забезпечення.
18. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування.
19. Грошові агрегати та грошова база.
20. Швидкість обігу грошей.
21. Закон грошового обігу.
22. Механізм зміни маси грошей в обороті. Грошово-кредитний мультиплікатор.
23. Державне регулювання грошового обороту і місце в ньому фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики.
24. Грошово-кредитна політика, її цілі та інструменти.
25. Сутність валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти.

26. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
27. Валютний курс.
28. Валютні системи та валютна політика.
29. Платіжний баланс та золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання.
30. Теоретичні концепції кредиту.
31. Стадії та закономірності руху кредиту.
32. Економічні межі кредиту.
33. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
34. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків.
35. Небанківські фінансово-кредитні установи.
36. Основи організації кредитних відносин комерційних банків з позичальниками.
37. Кредитоспроможність позичальників і порядок її визначення.
38. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.
39. Причини інфляції.
40. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
41. Державне регулювання інфляції.
42. Сутність та види грошових реформ.
43. Класична кількісна теорія грошей.
44. Сучасний монетаризм як напрям розвитку кількісної теорії.
45. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.
46. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.
47. Світовий банк.
48. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції.
49. Європейський банк реконструкції та розвитку.
50. Банк міжнародних розрахунків.